

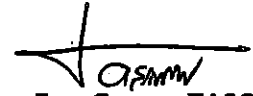
Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Özel öğretim kurumlarında kayıt dışı ve güvencesiz istihdamın boyutlarının; söz konusu uygulamaların özel sektör öğretmenlerinin istihdamı, ücretleri ve çalışma koşulları üzerindeki etkilerinin; Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kurumlarının denetim ve yaptırım mekanizmalarının etkinliğinin ve eğitim emekçilerinin tamamının güvenceli, insan onuruna yaraşır çalışma koşullarına kavuşturulması için alınması gereken önlemlerin bütün yönleriyle belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

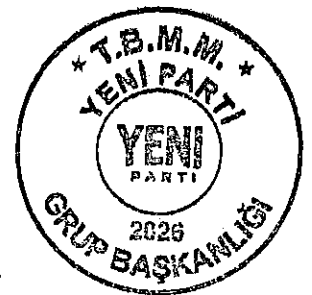

Ecz. Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Fethi Aakel
İstanbul Mv.
FETHİ AAKEL

Fükrül Taşkın
İzmir Mv
FÜKRÜL TAŞKIN

Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye'de öğretmen emeği uzun süredir birbirinden hukuken farklı ancak ekonomik ve toplumsal bakımdan birbiriyle doğrudan bağlantılı çalışma rejimlerine bölünmüş durumdadır. Aynı eğitimi almış, aynı mesleki yeterliliklere sahip ve aynı toplumsal sorumluluğu üstlenen öğretmenler; kamuda kadrolu, sözleşmeli veya ücretli öğretmen olarak, özel eğitim kurumlarında ise farklı sözleşme, ücret ve çalışma biçimleri altında çalışmaktadır. **Bu parçalı yapı öğretmenlik mesleğini yalnızca statüler üzerinden bölmekte, öğretmenleri giderek daha eşitsiz çalışma koşullarının içine sürüklemektedir.**

Bir yanda geçim koşulları ağırlaşan ve aldığı ücretle yaşamını sürdürmekte zorlanan kamu öğretmeni, diğer yanda işini kaybetme baskısı altında çalışan, düşük ücretlere razı edilmeye çalışılan ve çalışma güvencesi son derece sınırlı özel sektör öğretmeni bulunmaktadır. Sorunun temelinde iki öğretmen grubunun birbirinden farklı çıkarları bulunduğu varsayımı değil, **öğretmen emeğinin sistematik biçimde değersizleştirilmesi** yatmaktadır. Kamuda çalışan bir öğretmenin ikinci bir iş aramak zorunda kalması başlı başına araştırılması gereken ciddi bir çalışma yaşamı sorunudur. Bir öğretmenin asli kamu görevini yerine getirmesinin karşılığında elde ettiği gelirle insanca yaşam koşullarını sağlayamaması, eğitim sisteminin ve kamu personel rejiminin geldiği nokta bakımından değerlendirilmelidir.

Ancak bu ekonomik gerçeklik, kamu görevinin sağladığı imkânların özel ticari faaliyetlerle iç içe geçirilmesini veya mevzuatın çizdiği sınırların aşılmasını olağan hâle getiremez. **5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 8'inci maddesi**, resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin ancak belirli şartlar altında ve **sadece özel okullarda** ücretli ders verebilmesine imkân tanımaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının konuya ilişkin açıklamalarında da resmî okul ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerin, asıl görevlerini aksatmamak, aylık karşılığı okutmakla yükümlü oldukları dersleri tamamlamak ve görev yaptıkları kurumdan izin almak koşuluyla yalnızca özel okullarda sınırlı süreyle ders verebilecekleri; bunun dışındaki özel eğitim kurumlarına ek ders karşılığı görevlendirme yapılamayacağı belirtilmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28'inci maddesi ise devlet memurlarının ticari faaliyetleri ve özel işyerlerinde çalışmalarına ilişkin genel sınırlamaları düzenlemektedir. Buna rağmen eğitim alanından gelen şikâyetlerde ve sendikal çevreler tarafından kamuoyuna taşınan iddialarda, bazı resmî okul öğretmenlerinin özel eğitim kursları ve benzeri kurumlarda fiilen çalıştırıldığı; çalışma ilişkilerinin zaman zaman kayıt dışı yürütüldüğü; öğretmenlerin sigorta bildirimi yapılmadan veya gerçek çalışma sürelerinin altında bildirimlerle istihdam edildiği ileri sürülmektedir.

Bu iddiaların ne ölçüde yaygın olduğunun kişisel gözlemler veya münferit şikâyetler üzerinden tartışılması yeterli değildir. Sorunun boyutlarının kamu otoritesinin elindeki veriler kullanılarak ortaya çıkarılması gerekmektedir. **Buradaki sorun yalnızca mevzuata aykırı bir ek çalışma ilişkisi de değildir.** Özel eğitim sektöründe yaşanan ücret ve istihdam sorunları dikkate alındığında, resmî okullarda kadrolu biçimde çalışan öğretmenlerin kayıt dışı veya düşük ücretlerle özel eğitim piyasasında çalıştırılması, özel sektör öğretmenleri açısından ilave bir emek arzı yaratmaktadır. Bunun sonucunda hâlihazırda pazarlık gücü sınırlı olan özel sektör öğretmenlerinin ücretlerinin baskılanması, çalışma sürelerinin uzaması ve işsiz öğretmenlerin istihdam imkânlarının daralması riski ortaya çıkmaktadır.

Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

İşgücü piyasasının temel gerçeklerinden biri, güvencesiz ve kayıt dışı emeğin yalnızca o koşullarda çalışan kişiyi etkilememesidir. Kayıt dışı veya düşük maliyetli istihdam yaygınlaştığında, aynı işi yapan bütün çalışanların ücret ve çalışma koşulları üzerinde aşağı yönlü bir baskı oluşmaktadır. **Dolayısıyla mesele, bir öğretmenin hafta sonunda birkaç saat daha ders vermesinden ibaret görülemez. Mesele aynı işi yapan eğitim emekçilerinin farklı hukuki statüler ve farklı ekonomik güvenceler üzerinden birbirlerine rakip hâle getirildiği bir emek piyasasının oluşmasıdır.**

Bu tablonun bir diğer boyutu ise **kamu okulu ile özel eğitim piyasası arasındaki sınırın bulanıklaşmasına** ilişkin iddialardır. Devlet okulunda çalışan bir öğretmen, yalnızca mesleki bilgi ve deneyime sahip bir çalışan değildir. Görev yaptığı okul nedeniyle öğrenciler ve veliler nezdinde kamusal bir yetki ve güven ilişkisi içinde bulunmaktadır. Bu ilişkinin özel bir kursun veya özel eğitim kurumunun ticari çıkarları için kullanılması halinde sıradan bir ek çalışma ilişkisinin ötesine geçilmektedir.

Özellikle kamu okullarında görev yapan öğretmenlerin kendi öğrencilerini belirli özel eğitim kurumlarına yönlendirdiği, öğrenci getirme karşılığında maddi menfaat veya komisyon aldığı, özel eğitim kurumlarının tanıtımında kamu okulundaki mesleki konumlarının kullanıldığı veya öğrenci ve veliler üzerinde dolaylı baskı oluşturulduğu yönündeki iddialar son derece ciddidir.

Bu iddiaların doğru olup olmadığı, yaygınlığı, hangi illerde yoğunlaştığı ve Bakanlığa bu konuda kaç şikâyet ulaştığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Bir kamu görevlisinin öğrencisiyle kurduğu pedagojik ilişkinin ticari bir ilişkinin aracına dönüşmesi ihtimali dahi eğitim hizmetinin niteliği bakımından kapsamlı bir kamusal denetimi gerektirmektedir.

Öğrencinin okulda alması gereken eğitim ile ücret karşılığında satın alınan eğitim hizmeti arasındaki sınır bulanıklaştığında eğitimde fırsat eşitliği de zarar görmektedir. Ailesinin ekonomik gücü özel kursa yetmeyen öğrenci açısından öğretmeniyle kurduğu ilişkinin niteliğine yönelik kuşku oluşması dahi kamusal eğitim açısından kabul edilebilir değildir.

Araştırılması gereken bir başka konu, resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin doğrudan veya dolaylı biçimde özel eğitim kurumu işletip işletmedikleri, bu kurumlarda ticari veya yönetsel faaliyette bulunup bulunmadıkları ve bu faaliyetlerin kamu personeli mevzuatı bakımından nasıl denetlendiğidir. Şirket ortaklıkları, yakınlar üzerinden kurulan işletmeler, fiilî yöneticilik ilişkileri, öğrenci yönlendirme mekanizmaları ve kamu görevinin sağladığı nüfuzun ticari faaliyetlerde kullanılması ihtimalleri idari ve mali denetimin konusu olmalıdır.

Öte yandan sorunun bütün sorumluluğunu kamu öğretmenlerinin bireysel davranışlarına yükleyen bir yaklaşım da gerçeğin önemli bir bölümünü gözden kaçıracaktır. Asıl sorulması gereken sorulardan biri şudur: **Bir kamu öğretmeni neden ikinci bir işte çalışmaya ihtiyaç duymaktadır?**

Öğretmenin ekonomik ve sosyal statüsünün gerilemesi, kamuda çalışan eğitim emekçilerinin ek gelir arayışlarına yönelmesinin temel nedenlerinden biridir. Dolayısıyla kamu öğretmenlerinin mevzuat dışı çalışma ilişkilerine yönelmesini engellemenin kalıcı yolu yalnızca disiplin ve denetim mekanizmalarını işletmek değil, öğretmenin tek işiyle insanca yaşayabileceği bir ücret ve sosyal hak düzenini kurmak

Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

Aynı biçimde özel sektör öğretmenlerinin sorunları da piyasanın kendi işleyişine bırakılamaz.

Özel eğitim kurumlarında çalışan eğitim personelinin çalışma ilişkileri 4857 sayılı İş Kanunu ve 5580 sayılı Kanun kapsamında yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı da özel eğitim kurumlarında çalışan eğitim personelinin 4857 sayılı Kanun kapsamında kurumlarla yaptıkları sözleşmeler doğrultusunda çalıştığını belirtmektedir.

Ancak hukuki statünün varlığı tek başına güvenceli çalışma anlamına gelmemektedir. Özel sektör öğretmenleri yıllardır düşük ücret, belirli süreli sözleşmelerin yarattığı güvencesizlik, yoğun çalışma süreleri, ücretsiz veya karşılığı tam ödenmeyen ek görevler, sendikal örgütlenmenin önündeki fiili engeller ve işten çıkarılma baskısı gibi sorunları dile getirmektedir.

Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ücretlerinin kamudaki emsal öğretmen ücretleriyle ilişkilendirilmesine yönelik düzenleme ihtiyacının yıllardır devam etmesi de sorunun güncelliğini göstermektedir. Nitekim 2026 yılında TBMM'ye sunulan bir kanun teklifinde özel okullarda çalışan eğitim personeline kıdemlerine göre dengi resmî okullarda ödenen aylık ve sosyal yardımlardan daha düşük ücret verilememesi öngörülmüş, teklif komisyona sevk edilmiştir.

Ortaya çıkan sonuç, eğitim emekçilerinin farklı statüler altında birbirlerinin ücretlerini aşağı çeken bir rekabet ilişkisinin içine sokulmasıdır. Kamudaki öğretmen geçinemediği için ek iş aramakta; özel sektördeki öğretmen düşük ücret ve işsizlik baskısı altında çalışmakta; özel eğitim kurumu ise bu iki güvencesizlik biçiminden yararlanabilmektedir. Bu ilişkinin kazananı öğretmen değildir.

Kamuda çalışan öğretmenin ekonomik güvencesizliği ile özel sektörde çalışan öğretmenin iş güvencesizliği aynı politikanın farklı yüzleri hâline gelmektedir. Bu nedenle kamudaki öğretmenin ekonomik sorunları ile özel sektör öğretmenlerinin çalışma koşulları birbirinden koparılarak ele alınamaz.

Sorunun bir diğer önemli boyutu denetimdir. Millî Eğitim Bakanlığına, il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerine bu konuda kaç başvuru ve şikâyet yapıldığı; kaç özel eğitim kurumunun denetlendiği; mevzuata aykırı biçimde resmî okul öğretmeni çalıştırdığı tespit edilen kaç kurum bulunduğu; bu kurumlara hangi idari yaptırımların uygulandığı; kaç kamu görevlisi hakkında inceleme veya soruşturma başlatıldığı kamuoyunca bilinmemektedir. Benzer biçimde kayıt dışı istihdamın tespiti konusunda Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu arasında nasıl bir veri ve denetim koordinasyonu bulunduğu da araştırılmalıdır. Çünkü çalışma izni olmayan bir öğretmenin özel bir kurumda fiilen ders verdiğinin tespiti yalnızca eğitim mevzuatına ilişkin bir sorun oluşturmaz; sosyal güvenlik primi, vergi, iş hukuku ve kayıt dışı istihdam bakımından da sonuçlar doğurabilir.

Bu nedenle denetimin yalnızca kurum ruhsatı veya eğitim programı incelemesine indirgenmesi mümkün değildir. **Sendikal örgütlenme ve temsil sorunu** da kanayan yaradır. Eğitim alanındaki sendikal yapı büyük ölçüde kamu çalışanları ile işçi statüsündeki özel sektör çalışanlarının farklı mevzuata tabi olmasından kaynaklanan parçalı bir özellik taşımaktadır. Oysa öğretmen sendikalarının yaşadığı sorunlar giderek ortaklaşmaktadır.

Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

Sendikal örgütlenmenin görevi yalnızca mevcut üyelerinin dar ekonomik çıkarlarını korumak olarak görülemez. Bir çalışma alanında ücretlerin aşağı çekilmesi, kayıt dışılığın yaygınlaşması veya iş güvencesinin ortadan kalkması zaman içinde aynı mesleği yapan bütün çalışanları etkiler.

Bu nedenle kamu öğretmenlerinin ekonomik ve sosyal haklarının korunması ile özel sektör öğretmenlerinin güvenceli istihdamının sağlanması birbirine karşıt iki talep olarak ele alınmamalıdır. Kamusal politikanın amacı bir öğretmenin gelirini diğer öğretmenin işsizliği üzerinden artıran bir emek piyasası yaratmak olamaz.

Amaç, bütün öğretmenlerin mesleklerinin gerektirdiği ekonomik ve toplumsal saygınlığa sahip olduğu bir çalışma düzeninin kurulması olmalıdır. **Türkiye'de eğitim politikası yalnızca müfredat, sınav sistemi veya okul sayısı tartışmasından ibaret değildir. Eğitimin niteliğini belirleyen en temel unsurlardan biri öğretmenin çalışma rejimidir.**

Öğretmen emeğinin ucuzlatıldığı, çalışma güvencesinin zayıfladığı ve kamusal eğitim ile ticari eğitim piyasası arasındaki sınırların belirsizleştiği bir düzende eğitim hakkının eşit ve nitelikli biçimde kullanılabilmesi de güçleşmektedir.

Öğretmen emeğini kamu çalışanı ve özel sektör çalışanı biçiminde iki ayrı dünyanın sorunuymuş gibi ele almak sorunun kaynağını görünmez hâle getirmektedir. **Kamudaki öğretmenin geçinememesi de özel sektördeki öğretmenin güvencesizliği de öğretmen emeğinin değersizleştirilmesinin sonucudur.**

Bir öğretmenin ekonomik çaresizliğini başka bir öğretmenin işsizliğine dönüştüren çalışma düzeni sürdürülebilir değildir. **Kamusal eğitim, kamu okulunun öğrencisini özel piyasanın müşterisine; öğretmeni öğrenci taşıyan bir aracıya; öğretmenlik mesleğini ise maliyeti sürekli aşağı çekilmesi gereken sıradan bir emek girdisine dönüştüren ilişkilerden korunmalıdır. Öğretmenin öğrencisiyle ilişkisi ticari çıkardan, mesleki konumu piyasa baskısından, çalışma hakkı ise güvencesizlikten arındırılmalıdır. Çünkü öğretmen emeğini korumadan öğretmenlik mesleğinin saygınlığını; öğretmenlik mesleğinin saygınlığını korumadan da nitelikli ve eşit kamusal eğitimi korumak mümkün değildir.**

Bu gerekçelerle, resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin özel eğitim piyasasındaki mevzuata aykırı çalışma ve ticari faaliyet iddialarının, özel sektör öğretmenlerinin çalışma koşullarının ve bu iki alan arasında oluşan emek ve çıkar ilişkilerinin tüm boyutlarıyla araştırılması ve alınması gereken yasal, idari ve sosyal politika tedbirlerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

ÖZET

Türkiye’de öğretmen emeği, kamu ve özel sektör arasında farklı hukuki statüler, ücret düzeyleri ve çalışma koşulları üzerinden giderek parçalı bir yapıya dönüşmektedir. Bir tarafta geçim koşullarının ağırlaşması nedeniyle ek gelir aramak zorunda kalan kamu öğretmenleri, diğer tarafta düşük ücret, güvencesiz çalışma, işsizlik baskısı, kayıt dışılık ve sendikal örgütlenmenin önündeki engellerle karşı karşıya bulunan özel sektör öğretmenleri yer almaktadır. Bu tablonun temelinde öğretmen emeğinin ekonomik ve mesleki açıdan değersizleştirilmesi bulunmaktadır.

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin özel öğretim alanındaki çalışmalarını belirli koşullarla sınırlandırmasına, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu da kamu görevlilerinin ticari faaliyetlerine ilişkin hükümler içermesine rağmen bazı resmî okul öğretmenlerinin özel öğretim kursları ve benzeri kurumlarda fiilen çalıştırıldığı; kimi çalışma ilişkilerinin kayıt dışı yürütüldüğü ve sosyal güvenlik bildirimlerinin yapılmadığı veya eksik yapıldığı yönünde iddialar ileri sürülmektedir.

Bu uygulamaların özel sektör öğretmenleri bakımından ilave emek arzı yaratarak ücretleri aşağı yönlü baskıladığı, çalışma koşullarını ağırlaştırdığı ve işsiz öğretmenlerin istihdam olanaklarını daralttığı değerlendirilmektedir. Bunun yanında kamu okullarında oluşan öğrenci ve veli ilişkilerinin özel ticari faaliyetler amacıyla kullanıldığı; öğrencilerin belirli özel öğretim kurumlarına yönlendirildiği, öğrenci yönlendirme karşılığında maddi menfaat veya komisyon sağlandığı ve kamu görevinin kazandırdığı güven ve nüfuzun özel ticari faaliyetlerde kullanıldığı yönündeki iddialar da araştırılması gereken ciddi sorunlardır.

Resmî okullarda görev yapan öğretmenlerin doğrudan veya dolaylı olarak özel öğretim kurumu işletip işletmedikleri, bu kurumlarda ortaklık veya fiilî yöneticilik ilişkilerinin bulunup bulunmadığı ve kamu görevi ile özel ticari faaliyet arasındaki hukuki ve etik sınırların etkin biçimde denetlenip denetlenmediği de açıklığa kavuşturulmalıdır.

Bununla birlikte sorunun yalnızca kamu öğretmenlerinin bireysel davranışlarına indirgenmesi mümkün değildir. Kamu öğretmenlerini ikinci işe yönelten ekonomik koşullar ile özel sektör öğretmenlerini düşük ücret ve güvencesizliğe mahkûm eden çalışma rejimi birlikte değerlendirilmelidir. Kamu öğretmenlerinin tek işiyle insanca yaşayabileceği ücret ve sosyal haklara kavuşması, özel sektör öğretmenlerinin ise ücret, iş güvencesi, çalışma süresi, sosyal güvenlik ve sendikal haklarının etkin biçimde korunması gerekmektedir.

Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığına ve ilgili kamu kurumlarına yapılan şikâyetlerin, gerçekleştirilen denetimlerin, uygulanan idari ve disiplin yaptırımlarının, kayıt dışı istihdamın boyutlarının ve MEB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile SGK arasındaki denetim ve veri paylaşımının etkinliğinin araştırılması gerekmektedir. Meclis araştırmasıyla, kamu ve özel sektör öğretmenlerini birbirine rakip hâle getiren çalışma düzeninin bütün boyutlarının ortaya çıkarılması; öğretmen emeğinin korunması, kayıt dışı ve güvencesiz istihdamın önlenmesi, kamu görevinin özel ticari çıkarlara konularak engellenmesi ve bütün öğretmenlerin mesleğin gerektirdiği ekonomik, sosyal ve mesleki güvenceye kavuşturulması için alınması gereken yasal ve idari tedbirlerin belirlenmesi hedeflenmektedir.

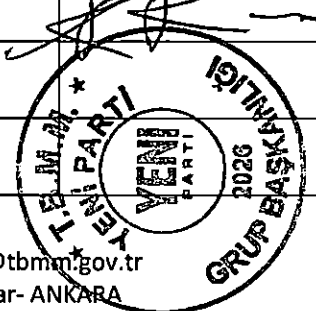
Gamze TAŞCIER

Ankara Milletvekili

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanvekili

MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGESİ İMZA ÇİZELGESİ

İsmet GÜNEŞHAN	Garanköle Mv.	
Sücut Özağaçdas	İstanbul Mv.	
Senet Nulkoğlu	Haray Mv.	
Özgür Erden İNCESU	Ardeş Mv.	
Fahri ÖZKAN	Miklarelî Mv.	
Bilal BİLİCİ	Adana Mv.	
Turan Tanrıhan Özer	İstanbul Mv.	
MAZAR KARASU	Sivas	
Senet ARPAÇI	Denizli	
Gökem ÖZCAN	Muğla	
Namık Tan	İstanbul Mv.	
Süleyman Bülbul	Aydın Mv.	
Talib ÖZCAN	DÜZCE Mv.	
Aliye Timişli ERSEVER	Ankara Mv.	
Öker KÖNÜRALP	Ankara Mv.	
Lığur Bayraktutan	Artvin Mv.	
Ali GÖKÇEK	İst Mv.	
Gökhan ZEBEK	İstanbul Mv.	
Denizhan ÖZCAN	Adana	

Tel: 0 312 420 58 42 Faks: 0 312 420 22 18 E-posta: gamze.tascier@tbmm.gov.tr

Adres: TBMM Yeni Halkla İlişkiler Binası B416 Nolu Oda Bakanlıklar- ANKARA